

Список використаних джерел:

1. Стоян В., Русін В. Казначейська система виконання бюджету: навч. посіб. Тернопіль : Астон, 2015. 271 с.
2. Положення про Державну казначейську службу України: Постанова Кабінету міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 215. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-п>.
3. Звітні дані органів Державної казначейської служби України за 2003–2018 рр. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>.

Діденко Ірина Миколаївна

Секретар Малинської сільської ради
Березнівського району Рівненської області
didima984@ukr.net

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Системні реформи останніх років, покликані надати більшій самостійності органам місцевого самоврядування, супроводжуються передачею на місцевий рівень додаткових владних повноважень та фінансових ресурсів. Разом з тим, як справедливо застерігають окремі науковці та практики, підсумки децентралізації можуть виявитись слабкими, якщо розширення прав органів місцевої влади, в тому числі у фінансовій площині, не буде підкріплене радикальним підвищенням ефективності управлінської діяльності на місцях. Адже, як стверджує відоме прислів'я, що навіть вдалу ідею можна спотворити недолугим виконанням, так і при непродуманому та безсистемному управлінні фінансовими ресурсами на рівні територіальних громад досягти прогресу у підвищенні якості життя людей не вдасться.

Поняття «управління» є одним із найбільш вживаних в економічній науці, характеризується багатоваріантністю підходів до його трактування. В загальному під управлінням розуміють процес впорядкування взаємозв'язків та взаємодії певної множини елементів або складових частин природи, суспільства чи самої людини [1, с.53]. Зважаючи на це, найбільш загальне визначення управління – це цілеспрямований вплив

суб'єкта на об'єкт для отримання певних результатів чи ефекту. В економічній літературі часто вживаним є поняття «менеджмент», що запозичений із зарубіжної практики і має англійське походження. У буквальному перекладі «менеджмент» означає «управляти». Не зважаючи на тотожність цих понять, у вітчизняній науці менеджментом визначають специфічний різновид управління, а саме управління, здійснюване на підставі певних принципів та з використанням сукупності методів, форм та прийомів [2, с.39]. Подібно до цього трактування сутності управління подає В. Родіонова, вона визначає його як сукупність прийомів та методів цілеспрямованого впливу на об'єкт для досягнення певного результату [3]. У запропонованому визначенні нам імпонує те, що автор називає цілеспрямованість як визначальну рису управління, адже саме продуманість управлінських рішень, їх націленість на певний результат дає змогу вирішити поставлені перед управлінцем завдання. Втім, недоліком цієї дефініції є упущення згадки про суб'єкта управління, який власне і приймає управлінські рішення із застосуванням різноманітних методів та прийомів.

Окрему складову управлінської діяльності складає управління фінансами. Під ним розуміють сукупність заходів, який вживає держава щодо забезпечення цілеспрямованого та безперервного функціонування фінансового механізму для досягнення ефективного функціонування усієї сукупності фінансових відносин та реалізації на цій основі відповідної фінансової політики. Відтак, управлінські рішення у фінансовій сфері приймають не безсистемно, вони підпорядковані певним цілям, об'єднаним під поняттям фінансова політика.

Управління фінансами виявляється через цілеспрямований вплив суб'єкта управління на формування і використання фінансових ресурсів із використанням сукупності певних форм і методів. Його суб'єктами можуть виступати усі економічні агенти – держава в особі органів державної та місцевої влади, місцевого самоврядування; управлінський апарат суб'єктів господарювання та населення. Особливістю управління фінансовими ресурсами у публічному секторі є те, що воно має формалізований характер, оскільки кожне рішення щодо впливу на

процеси формування і використання ресурсів повинне мати правове підґрунтя та закріплені документально. Поряд з цим, рішення щодо управління фінансовими ресурсами у публічній сфері підпорядковуються загальній меті та завданням, визначеним стратегічними та поточними планами соціально-економічного розвитку держави в цілому та окремих регіонів. Натомість, на рівні домогосподарства управлінські рішення у сфері фінансів є більш спонтанними, в переважній більшості без нормативного підґрунтя та документального оформлення.

Приймаючи управлінські рішення у будь-якій сфері, в тому числі стосовно управління фінансовими ресурсами, управлінець застосовує різноманітні методи та прийоми. Однак, в управлінні фінансами, які в інших видах управлінської діяльності присутнє творче начало. Адже процес прийняття рішень передбачає не тільки знання можливих управлінських технологій, але й їх продумане і вдале застосування. У випадку порушення цієї логічної конструкції, управлінські рішення можуть породжувати негативні наслідки. Для прикладу, прорахунки управління фінансами у публічному секторі стали, значною мірою, причинами виникнення таких явищ, як тіньова економіка, нелегальна зайнятість, ухилення та уникнення від оподаткування тощо.

Суперечності та недоліки в управлінні фінансами, на думку Н. Мельничук, виникають через невідповідність його суб'єкта та об'єкта, існування між ними протиріч: у першому випадку, управлінська система у своєму розвитку значно відстає від тієї, яка перебуває в управлінні: тоді у функціонуванні останньої ймовірно домінує стихійне начало, а розвиток стримується застарілими організаційними формами; управлінська система набуває консервативного, застарілого характеру; у другому випадку, управлінська система у своєму розвитку занадто забігає вперед, незважаючи на стан і закономірний перебіг процесів, якими управляють, і тоді виникають неприродні форми управління [4, с.116]. Ця невідповідність періодично набуває більшої гостроти, внаслідок чого відбувається перебудова управлінської системи, її адаптація до нових реалій. При цьому система управління місцевими фінансами перебуває у тісному зв'язку з суспільством, оскільки середовище існування системи

управління – це те первинне, що впливає на процес прийняття управлінських рішень, блокує їх у випадку невідповідності вимогам суспільства. Тому в умовах утвердження антропоцентричних ідеалів територіальні громади потребують такого управління фінансовими ресурсами, яке насамперед враховуватиме цілі, інтереси та можливості населення, забезпечуючи при цьому ефективне формування і використання суспільних коштів.

Економічний зміст системи управління фінансовими ресурсами місцевого самоврядування обумовлюється економічною природою суспільних благ, які надають органи місцевої влади для задоволення потреб населення. Під нею доцільно розуміти сукупність цілеспрямованих дії суб'єктів управління щодо ефективного формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення сталого розвитку громади. Саме поняття «управління фінансовими ресурсами місцевого самоврядування» можна трактувати у вузькому і широкому розумінні. Відповідно до першого підходу, до числа суб'єктів управління можна зарахувати крім органів влади, також підприємницький сектор та домогосподарства, які також здійснюють прямий чи опосередкований вплив на процеси формування і використання фінансових ресурсів у територіальній громаді. У вузькому розумінні, таке управління включає лише діяльність органів місцевої влади щодо планування та виконання місцевих бюджетів, аналіз та контроль за виконанням фінансових планів комунальних підприємств, залучення і використання коштів міжнародних донорів та благодійних структур.

Розробка та реалізація управлінських рішень невіддільні від використання певного набору методів та інструментів управління. При цьому, застосування цього інструментарію має бути комплексним та науково обґрунтованим задля отримання найкращого результату. Таким чином, можна говорити про існування механізму управління фінансовими ресурсами органів місцевого самоврядування як сукупності управлінського інструментарію, за допомогою якого органи влади мають можливість впливати на пропорції формування і використання ресурсів. Зважаючи на функціональне призначення управлінських методів і

інструментів, складові такого механізму можна представити як сукупність кількох підсистем:

– підсистеми формування фінансових ресурсів місцевого самоврядування, яка об'єднує механізми мобілізації доходів відповідного місцевого бюджету (включаючи податковий та неподатковий механізми, механізм мобілізації міжбюджетних та інших трансфертів), а також механізм формування доходів комунальних підприємств;

– підсистеми використання фінансових ресурсів, яка об'єднує механізм використання бюджетних коштів (складовими якого є бюджетне нормування, бюджетне фінансування, бюджетне кредитування; кожна із цих складових також вміщує методи, важелі та інструменти), а також механізм використання ресурсів комунальних підприємств;

– підсистеми контролю за формуванням і використанням фінансових ресурсів, яка передбачає механізми відомчого (внутрішнього), державного та громадського контролю. Поряд з традиційними формами, методами і прийомами фінансового контролю, такими як перевірка, ревізія, аналіз, оцінювання та інші, в сучасних умовах додаються специфічні інструменти та важелі громадського контролю, такі як бюджетні слухання, публічні звітування, петиції, особисті запити, громадські обговорення та інші.

Кожна із підсистем характеризується певним набором методів, важелів та інструментів, за допомогою яких орган управління може здійснювати вплив на об'єкт управління, яким є фінансові ресурси територіальної громади. Разом з тим, розробка та реалізація управлінських рішень у будь-якій сфері не можлива без наявності відповідного забезпечення – інформаційного (фінансова звітність), технічного, кадрового тощо. Ці складові механізму формування і використання фінансових ресурсів місцевого самоврядування створюють середовище для того, щоб управлінські рішення були економічно обґрунтованими та дієвими.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України: академічний курс: у 2-х т. Т. 1: Загальна частина. К. : Юридична думка, 2004.

2. Балабанов И. Т. Основы финансового менеджмента : учеб. пособ. М. : Финансы и статистика, 2000. 528 с.

3. Родионова В. М., Вавилов Ю. Я., Гончаренко Л. И. Финансы. М. : Финансы и статистика, 1995. 432 с.

4. Мельничук Н. Ю. Теоретичні підходи до визначення поняття системи управління фінансовими ресурсами органів місцевого самоврядування. *Наукові праці НДФІ*. 2010. № 2(51). С. 104-111.

Дрозд Леся Михайлівна

В.о. завідувача сектору інформаційних технологій
та захисту інформації Калуського
УДКСУ Івано-Франківської області
drozdlesya78@gmail.com

Русін Віктор Миколайович

к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету
v.rusin@tneu.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ЗУПИНЕННЯ ОРГАНАМИ ДКСУ ОПЕРАЦІЙ З БЮДЖЕТНИМИ КОШТАМИ

Управління публічними фінансами є невід'ємною частиною функціонування демократичної держави. Обґрунтованість та ефективність управлінських рішень, що приймаються у сфері державних фінансів завжди тісно пов'язана з елементом контролю. В першу чергу це стосується використання фінансових ресурсів держави на всіх рівнях управління. Саме тому, одним із найважливіших принципів побудови та функціонування бюджетної системи України є принцип ефективності та результативності використання бюджетних коштів.

Для ефективного й результативного управління публічними фінансами на всіх стадіях бюджетного процесу проводиться різного роду контроль. Для цього в Україні утворюються державні інституції, які уповноважені на його здійснення. Це можуть бути спеціалізовані органи